

25. והרי דוגמות למהפך ומרכא בתיבת לגרמיה:

II		I	
הַשִּׁמְלָם	(ה, יא)	נִדְעָ	(ט, יז)
וְלִשְׁכָּנִי	(לא, יב)	יִסְרָ	(מש' ט, ז)
תִּהְפְּלוֹת	(מש' ו, יד)	אִמְרָ	(מש' כד, כד)

מהפך (דוגמות I) ומרכא (דוגמות II), הבאים בתיבת לגרמיה, דומים למהפך ומרכא הבאים בתיבת משרת צינור (לעיל, 23) ובתיבת משרת רביע קטן (לעיל, 24): אלא שכאן יש חציצה של תנועה אחת לפחות בין המרכא לבין התנועה המוטעמת: שהרי המרכא בא כאן בתיבת מפסיק (השוה לעיל, 23). אין ספק, שהמרכא הוא טעם משני: שהרי הוא רגיל לבוא גם בהברה שאיננה ראויה לגעיה קלה. אף אין הוא בא על פי הסדר הרגיל של הטעמים: שהרי משרתו של לגרמיה הוא מהפך או עילוי (לעיל, 11), ולא מרכא. והואיל והמרכא הוא טעם משני, מסתבר, שגם המהפך המקביל לו משמש כאן כטעם משני — הכל כפי שנתבאר לעיל, 24, ביחס למהפך הבא בתיבת משרת רביע קטן.

26. לעתים רחוקות יש מרכא כטעם משני בסדרת משרתים.

לדוגמה:

II		I	
וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי	(קו, לח)	אֲחֻסָּה בְּסִתְרֵי כְּנָפֶיהָ סֵלָה	(סא, ה)
רָעָה וְרָעָה אֲבִיד	(מש' כז, י)	הַעֲטִית עָלָיו בּוֹשֶׁה סֵלָה	(פט, מז)

בדוגמות אלה יש מרכא בתיבת קדמא, הפותח את סדרת משרתי סילוק (דוגמות I) או פזר (דוגמות II). אין ספק, שמרכא זה הוא טעם משני: שהרי הוא עשוי לבוא גם בהברה שאיננה ראויה לגעיה קלה: כגון: וַיִּשְׁפְּכוּ (דוגמות II). אף אין הוא בא על פי הסדר הרגיל של המשרתים: שהרי מהפך, ולא מרכא קודם לקדמא בסדרת משרתי סילוק (לעיל, 17) או פזר (לעיל, 12).

27. האמור בצינורית (לעיל, 22) אמור גם במהפך ובמרכא, המשמשים כטעמים משניים: נוהגים להשמיט את המקף, שהיה ראוי לבוא אחריהם.

לדוגמה:

II		I	
אִם בְּתוֹרַת ה'	(א, ב)	מִי הוּא זֶה	(כד, י)
		מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן	(יד, ז; נג, ז)
		אֶת אֲרָם נְהָרִים	(ס, ב)
		אִם תִּטֶּה אֲשֶׁרִי	(אי' לא, ז)

IV		III	
אֶת גִּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר-אֶהָב סֵלָה	(מז, ה)	כָּל עֲצֻמוֹתַי	(לה, י)
אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהָב ה' יוֹכִיחַ	(מש' ג, יב)	כָּל אֲחֵי-לִשׁ	(מש' יט, ז)

על נהרות	(קלז, א)
אם חרוצים	(אי' יד, ה)
אם תכתוש את האויל	(מש' כז, כב)
פן אשבע	(מש' ל, ט)
הללו יה	(קו, א ועוד)

בדוגמות אלה נראה הדבר, כאילו מהפך או מרכא משרת כטעם עיקרי בתיבה משלו. אולם אותו מהפך או מרכא איננו מתאים כלל לסדר הרגיל של המשרתים; ודבר זה כבר הוכח לעיל, 23-26. משום כך נראה, שבכל הדוגמות האלה הושמט המקף, שהיה ראוי לבוא אחרי המהפך או המרכא. תדע שכן, שהרי המהפך או המרכא בא תמיד בתיבה זעירה הנוחה להיות מוקפת: מי, את, אם, כל, על, פן; או הוא בא בתיבות הללו יה, המוקפות בכל מקום; כגון: הללו יה (קמו, א), הללו יה (קלה, ג); והמקף מושמט רק במקום שהן מוטעמות באזלא לגרמיה, שיש מרכא משני לפניו: הללו יה | (דוגמות III).

נמצא, שהמהפך או המרכא איננו משרת כאן כטעם עיקרי בתיבה משלו; אלא הוא משרת כטעם משני בתיבת המשרת או המפסיק שלאחריו. תדע שכן, שהרי הוא מתאים לכללי המהפך או המרכא המשני: המהפך בא בראש התיבה, בהברה הראויה לצינורית (דוגמות I); וגם המרכא בא בראש התיבה; ויש לפחות חציצה של שוא בין המרכא לבין המשרת שלאחריו (דוגמות I, II, IV) או חציצה של תנועה בין המרכא לבין המפסיק שלאחריו (דוגמות III). ולפי זה, המהפך או המרכא משרת כאן בתיבת משרת צינור (דוגמות I), בתיבת משרת רביע קטן (דוגמה II), בתיבת לגרמיה (דוגמות III), בתיבת אחד ממשרתי סילוק או אתנחתא (דוגמות IV) — כדרך שהוא משרת בתיבות אלה בדוגמות שהובאו לעיל, 23-26. והשווה את הדוגמות שהובאו כאן לדוגמות שהובאו שם:

מי הוא זה	(= מי הוא ...)	— כדוגמת: ברוך אדני' (I 23)
את ארם נהרים	(= את ארם ...)	— כדוגמת: אמרות ה' (II 23)
אם בתורת ה'	(= אם בתורת ...)	— כדוגמת: תמחז רגלך (II 24)
כל עצמותי	(= כל עצמותי)	— כדוגמת: ולשכני (II 25)
את גאון יעקב אשר אהב	(= את גאון ...)	— כדוגמת: אהסה בסתר
סלה		כנפיה סלה (I 26)

ברור מכל הדברים האלה, שהשמטת המקף שלאחרי המהפך או המרכא המשני איננה משנה את אופי התיבה; ועדיין התיבה נידונה כאילו היא מוקפת — אף על פי שאין המקף מסומן לאחריה. ונמצא, שעדיין המהפך או המרכא נידון כטעם משני, הבא בתיבתו של הטעם שלאחריו. ודבר זה ניכר גם בניקוד תיבת את (דוגמות I, IV), כל (דוגמות III), המתאים רק לתיבה מוקפת. והדבר ניכר גם בהטעמת הללו יה | (דוגמות III). תיבה זו מוטעמת באזלא לגרמיה, שהוא תמורת עולה ויורד; אולם אין אזלא לגרמיה יכול לשמש בתפקיד זה, אלא אם כן הוא שולט רק על תיבתו בלבד (לעיל, 6). ומכאן, שתיבת הללו יה | נחשבת כתיבה אחת, גם אחרי שהושמט המקף שבה.